

АВТОРЛЫҚ БАҒДАРЛАМА

«Орта мектепке көшу кезіндегі балалардың бейімделуі»
«Алғаш рет бесінші сыныпта»

4 сынып оқушыларына арналған

жалпы 34 сағат Авторы 1 сағат. аптасына

Педагог психолог Кемина Ольга Николаевна

КГУ «Бұлақсай ауылының №1 орта мектебі

Рецензент:

Перлімбетов М.А. Психология ғылымдарының докторы, профессор, «Қайнар» академиясының проректоры, Қазақ психологиялық қоғамының президенті, Қазақ ұлттық жаратылыстану ғылымдары академиясының академигі . Алматы, Қазақстан Республикасы

ТҮСІНДІРУ ЕСКЕРТУ

Сәйкестік проблемалар.

Балаларды орта мектепке бейімдеу кезеңіндегі психологиялық қызмет жұмысының негізгі бағыттары. Балалардың бастауыш мектептен орта мектепке өту кезеңінде . Мектептің психологиялық қызметі келесі міндеттерді шешуі керек: балалардың мектепте ойдағыдай бейімделуі үшін жағдай жасау (сынып тобын қалыптастыру; ақылға қонымды, дәйекті талаптардың бірыңғай жүйесін әзірлеу; балалардың құрдастарымен, мұғалімдермен және басқа мектеп қызметкерлерімен қарым-қатынасының нормаларын белгілеу және т.б.) ; оқу жоспарын, оқу жүктемесін және білім беру технологияларын бесінші сынып оқушыларының жеке мүмкіндіктері мен қажеттіліктеріне бейімдеу. Осы міндеттерге сәйкес балаларды жаңа мектеп өміріне бейімдеу жұмыстарының негізгі бағыттарын белгілей аламыз.

1. Психологиялық диагностика.
2. Мұғалімдермен және ата-аналармен кеңес беру жұмысы.
3. Әдістемелік жұмыс.
4. Профилактикалық жұмыс.
5. Түзету-дамыту жұмыстары.
6. Аналитикалық жұмыс.

Орта мектеп деңгейіндегі балалардың бейімделу кезеңіндегі **психологиялық диагностика , ен алдымен, балалардың жаңа әлеуметтік жағдайға бейімделу дәрежесі мен ерекшеліктерін зерттеуге бағытталған.** Ол оқу жылының басында педагогикалық бақылаулармен бірге жүргізіледі. 4- сынып оқушыларын тексеру кезінде 3-5 сыныптардағы оқушының статусының мазмұнына қойылатын психологиялық-педагогикалық талаптар жүйесін ескерген жөн (Битьянова М.Р., 2000) және келесі аспектілерге назар аударған жөн.

• Оқушының танымдық әрекетінде көрінетін психологиялық ерекшеліктері: - танымдық процестер мен құбылыстардың даму деңгейінің педагогикалық талаптармен байланысы (белгілі бір мектепте, белгілі бір даму кезеңінде, берілген білім беру бағдарламасы аясында); — танымдық әрекеттің жеке ерекшеліктері; - психикалық өнімділік және ақыл-ой әрекетінің қарқыны.

Оқу іс-әрекетінің маңызды мотивтерінің қалыптасуын білдіретін мотивациялық-тұлғалық сфераның ерекшеліктері , мотивациялық сферадағы ішкі конфликтінің деңгейі (жеке мазасыздану). Жасөспірімдік шақта оқудағы жеке мағынаны табу ғана оқушының нәтижелі оқуына мүмкіндік береді. Мектеп оқушыларының мазасыздану көрсеткіштерін талдау өзіне сенімсіз және психологиялық көмекті қажет ететін балаларды анықтауға көмектеседі.

• Оқушының әлемге және өзіне деген қарым-қатынас жүйесінің ерекшеліктері. Бұл блок студенттің оның құрдастарымен, отбасы мүшелерімен және мұғалімдермен қарым-қатынасын қабылдауы мен эмоционалдық бағалауын қамтиды; мектептегі ең маңызды іс-әрекеттерге, өзіне деген көзқарасы. Баланың, біріншіден, сыныптастарының оған деген көзқарасын, екіншіден, олармен қарым-қатынастағы өзіндік ұстанымын, сондай-ақ осы қарым-қатынастардың эмоционалдық астарын баланың қалай қабылдайтынын ескеру ерекше маңызды.

• Мектепшілік қарым-қатынас жағдайындағы мектеп оқушыларының мінез-құлқының ерекшеліктері. Балалардың бастауыш мектептен орта мектепке ауысу кезеңінде психологиялық қызмет алдында тұрған мәселелерді шешу үшін келесі диагностикалық әдістерді қолданған жөн (1-3

қосымшаларды қараңыз): Филлипстің мектептегі мазасыздану тесті , Н.Г. Лусканова (өзгертілген Е.И. Данилова), топтық интеллект тесті (GIT).

2 Мұғалімдермен және ата-аналармен консультативтік жұмыс Мұғалімдермен жұмыс көбінесе семинар түрінде жүргізіледі. Балалары тестілеуде төмен нәтиже көрсеткен және мектепке бейімделу қиын болуы мүмкін ата-аналарға кеңес беру жеке немесе ата-аналар жиналысында жүргізіледі. Сынып жетекшілері мен пән мұғалімдеріне арналған семинарлар бастапқы бейімделу кезеңінің негізгі міндеттері мен қиындықтарымен, балалармен қарым-қатынас жасау және оларға көмектесу тактикасымен таныстырады. Біз бесінші сынып мұғалімдеріне арналған бірінші семинарды дайындауда қолдануға болатын материалдарды береміз (4-қосымшаны қараңыз). Бірінші ата-аналар жиналысында осы жастағы балалардың психологиялық ерекшеліктері туралы, бесінші сыныпта білім берудің басында туындауы мүмкін проблемалар туралы айту керек (мұғалімдермен семинарға дайындалған материалдарды ішінара пайдалануға болады). Ата-аналар балаларына бейімделуге қандай көмек көрсете алатыны туралы айтуға болады. Сондай-ақ ата-аналарды жұмыс жоспарларымен таныстырып, оқыту және түзету сабақтарын өткізуге олардың келісімін алу қажет.

3. Әдістемелік жұмысты психолог мектеп әкімшілігімен бірлесіп жүргізеді. Сыныптар ерекше тәртіппен жасақталған, сондықтан бесінші сыныптарда жұмыс әдістері де әртүрлі. Олар балалардың жеке ерекшеліктеріне және сыныптың ерекшеліктеріне сәйкес оқытуды құрылымдауға бағытталған.

4. Профилактикалық жұмысты психолог жүргізеді және әрбір жас жеткіншекке қолдау көрсетуге бағытталған. Ең өнімді және тиімді тәсілі - тренингтер . мақсаты – оқушыларды орта мектеп жағдайына бейімдеу.

5. Мектепке бейімделуде қиындық көретін оқушылармен түзету-дамыту жұмыстары жүргізіледі. Мұндай жұмыс балалармен жеке немесе диагностикалық кезеңде анықталған проблемалардың ұқсастығы негізінде құрылатын микротоптарда жүргізілуі мүмкін .

6. Талдау жұмыстары жүргізіліп жатқан психологиялық жұмыстарды, балаларды орта мектеп жағдайына бейімдеу іс-шараларын түсінуге, жұмыстың тиімділігін бағалауға және жұмыс жоспарларын түзетуге бағытталуы керек. Бұл міндеттердің барлығы педагог, психолог, мектеп әкімшілігі және ата-аналардың бірлескен күш-жігерімен ғана жүзеге асатыны анық, сондықтан мектеп психологиялық қызметінің тағы бір міндеті осындай ынтымақтастықты орнату болып табылады.

ескере отырып психофизиология жасөспірімдер әртүрлі жасы дағдарыстар, орта деңгейге өткенде, айқын көрінісі Қорқыту әдетте ерте және орта жасөспірімдік кезеңде байқалады, өйткені осы кезеңде белсенді ағып кетеді неоплазма жасы - элеуметтену, А жүйке жүйесі өтеді ауыр өзгерістер және дайын емес өзін-өзі реттеуге .

Тәрбиелік мекемелер болып табылады бөлігі жүйелер, қай шақырылды ықпал ету қосулы мәселе қорлау , алдын алу шараларын жүргізу оқиғалар арасында студенттер. Жасөспірімдік ортадағы бұл элеуметтік мінез-құлық жәбірленушіні эмоционалды түрде тудырады экстремалды түрі болуы мүмкін аутодеструктивті мінез- құлық қаупін арттыратын бұзылулар жасөспірім суицид. Бұл да қажет атап өту маңызды фактор, қай әкелді Кімге бұзу коммуникативті жасөспірімдерде эмоционалды интеллект дағдылары мен деградациясы - бұл пандемия жағдайлары 2020-2022 жж ІN қазіргі уақыт мәселе қорлау (мобинг) көбірек жеткіліксіз жұмыс істеді Қалай отандық зерттеушілер, сондықтан және заңнамалық деңгейде.

Бұл бағдарламасы мүмкіндік береді жақсарту элеуметтік дағдылар студенттер, дамыту олардың эмоционалды интеллект және өзін-өзі бағалауды арттырады, сонымен қатар психологиялық және де сақтайды физикалық жасөспірім денсаулығы. Бұл бағдарлама бізге адамгершілік-рухани тәрбие беру міндеттерін жүзеге асыруға мүмкіндік береді және бастауыш сынып оқушысын, оның адамгершілік қасиеттерін және этикалық санасын практикалық тұрғыдан дамыту әрекеттер қосулы негізі тәжірибе эмоционалды құндылық жетістіктер шындық Және қоғамдық әрекеттер, баланың қабілеттері өзін-өзі жетілдіруге. Бағдарлама арнайы курс В бастапқы мектеп ұсынады В процесінде жүзеге асыру жалпылау, жүйелеу, интеграция материал, қай мүмкін әр түрлі оқу пәндерінің мазмұнын табу, студенттердің білімін, элеуметтік тәжірибесін тереңдету, адамгершілік нормалар мен ережелерді адамгершілік мінез-құлықтың негізі ретінде түсіну, өмірлік маңыздылығын дамыту маңызды құзыреттер:

- құру достық қатынас бірге өз бетінше, адамдар Және айналабейбітшілік;
- шешу сұрақтар тиісінше моральдық нормалар;
- көрсету мүмкін көмек адамдарға, көрсету қамқорлық О туыстары Және жақындары;
- өмір сүр В бірлік ойлар, сөздер Және істер;

- көрсету шығармашылық белсенділік, азаматтық сана Және патриотизм.

Мақсат: танысу студенттер бірге тұжырымдамасы қорлау В тәрбиелік сәрсенбі Және пішін сағ студенттер модельдер мінез-құлық жанжал жағдайларында; өзіңмен және сыныптастарыңмен достық қарым-қатынас орнату;

Тапсырмалар :

1. Арттыру хабардарлық студенттер туралы қауіптер Және салдары қорқыту .
2. Қалыптастыру қабылданбайды қатынас студенттер Кімге әртүрлі көріністері зорлық-зомбылық Авторықатынас Кімге өзіме және басқаларға.
3. Қамтамасыз ету көмек студенттер, шеберлік жеңу бірге стресстік жағдай, агрессия.
4. Қалыптастыру сағ студенттер шеберлік мінез-құлық В қайшылықты жағдаяттар: Білім сағ студенттер мойындаулар дұрыс тұлғалар; Білім студенттер қорғаныш пішіндер мінез-құлық бастап зорлық-зомбылық кез келген түрлері.
5. Өзін-өзі қабылдау; басқа адамдар; қоршаған әлем; адамзаттың адамгершілік және рухани тәжірибесі туралы идеялар.

Күтілетін нәтижелер : Орта мектепке көшу кезінде оқушылардың стресс деңгейін төмендету. Бейімделу кезеңінде оқу үлгерімінің төмендеуінің болмауы, жаңа сынып жетекшісінің жетекшілігімен жаңа мұғалімдермен жоғары сапалы және нәтижелі өзара әрекеттесу;

Бағыт жұмыс істейді бірге студенттер:

1. Психологиялық білім беру (алдын алу):
2. Рөлдік ойындар - Эскиз ретінде ұсынылатын әртүрлі жағдайларды ойнау (мысалы, ренжіген және құқық бұзушы; мұғалім мен оқушы).
3. Талқылау – Сабақтың негізгі тақырыбына қатысты мәселелерді талқылау.
4. Сурет салу арт-терапиясы - Тапсырмалар тақырыптық-тақырыптық («Мен мектепте», «Менің сүйікті іс-әрекетім», «Менің ең жақсы ісім») және бейнелі-тақырыптық болуы мүмкін: суретте дерексіз ұғымдарды баланың қиялымен жасалған бейнелер түрінде («Бақыт», «Жақсылық» сияқты), сондай-ақ «эмоционалдық күйді», «Жақсылық», «сезімдерді» бейнелеу.
5. Мінез-құлық үлгілерін модельдеу - Белгілі бір жағдайлардан алаңдаушылық пен қорқыныш жас жеткіншектерде адекватты мінез-құлық үлгілерінің жоқтығынан туындайтындықтан, біз алаңдаушылықты жеңуге және баланың мінез-құлық репертуарын кеңейтуге мүмкіндік беретін мектептегі қорқынышты жеңуге арналған ойындар мен жаттығуларды таңдадық.
6. Метафоралық әңгімелер мен мысалдар
7. Кеңес беру: жеке және сенім телефоны

Оқиғалар керек өту қосулы үш деңгейлері: В тәрбиелік ұйымдар, топтар және жеке . Біз өз жұмысымызда дәстүрлі принциптерді қолданамыз, оның көмегімен жаңадан бастаған да, тәжірибелі педагог-психолог та балаларды жұмысқа қосып, олардың коммуникативті дағдыларын дамыта алады. Топ жұмысына өз еркімен қатысу принципі. Бұл жеке жаттығуларды орындауға да, жалпы сабаққа қатысуға да қатысты. Бұл тәсіл балалардың психологиялық қауіпсіздік жағдайын жасауға көмектесіп қана қоймай, ашықтық пен өз бетінше шешім қабылдау қабілетін дамытуға ықпал етеді. Сабақ барысында балалардың басқа балаларға және жетекші педагог-психологқа кері байланыс беруге, сондай-ақ оны қабылдауға дайын болуын қамтамасыз ететін жағдайлар жасалады. Төртінші сынып оқушыларымен жұмыс жасағанда кез келген жаттығуды орындамас бұрын балалардың кері байланысы ерекше маңызды екеніне назар аударғымыз келеді. Балалардан орындауы тиіс тапсырмаға, сондай-ақ оның нұсқауларына түсініктеме беруді сұрау керек. Бұл бастапқы талқылау қатысушыларды жаттығуды тиімді аяқтауға дайындайды. Барлық балалардың тапсырманы дұрыс түсінгеніне көз жеткізу өте маңызды. Сұрақтар туындаса, тапсырманы қайталау керек. Өзін-өзі тану принципі. Сабақтардың мазмұны балаға оның жеке басының ерекшеліктерін өз бетінше түсінуге көмектесетін жаттығуларды қамтиды. Көптеген жаттығуларды орындау барысында бала белгілі бір шешім қабылдауды талап еткенде өзін әртүрлі жағдайларда көруге мүмкіндік алады. Студенттермен жұмыс істеуде бұл принципті жүзеге асырудың тағы бір мақсаты бар - сабаққа қатысу үшін қосымша мотивациялық негіз құру, өйткені біздің тәжірибеміз көрсеткендей, адамның қабілеттері мен жеке қасиеттерін білу бала үшін эмоционалды тартымды. Тең қатысу принципін де ескеру қажет. Осы қағидаға сәйкес, сыныпта балалар арасындағы тең тұлғааралық қарым-қатынасқа жағдай жасау қажет. Топтың бір немесе бірнеше мүшесі басым болса, тапсырманы тиімді орындау мүмкін болмайды. Оқу бағдарламасына топ ішінде қарым-қатынас орнатуға арналған құрылымдық жаттығулар деп аталатын жаттығулар кіреді және оларды жүзеге асыру кезінде әрбір баланың өз ойын айтуға мүмкіндігі бар. Бұл жағдайда авторитарлық тұлға типі бар топ мүшелері басқа

балалардың сөйлеуіне мүмкіндік беру үшін өзін-өзі бақылауды дамыту керек, ал ұялшақ балалар өздерін жаңа мінез-құлық рөлінде сынауға мүмкіндік алады, нәтижесінде олардың топтық жұмысқа қатысуы артады. Сабақтарды өткізу кезінде психологиялық қауіпсіздік принципін сақтау өте маңызды. Жаттығулар балаларды қорқытпауы немесе алаңдатпауы керек. Орта мектепті бастаудың нақты шарттары сабақта арандатушылық жаттығуларды қолдануға жол бермейтінін түсіну маңызды, оның барысында балалар сыныптастарынан теріс баға алуы немесе оқшаулануы мүмкін (егер ешкім оларды жұп немесе микро топ ретінде таңдағысы келмесе). Сондықтан көшбасшы балаларды әртүрлі ойын тәсілдерін қолдана отырып, өз бетінше шағын топтарға бөледі. Бұл, әсіресе, бағдарлама бойынша жұмысты бастағанда дұрыс. Мазасыз топ мүшелеріне артық қысым жасамау үшін кейбір жаттығуларда балама ретінде сурет салудың орнына жазуға рұқсат беруіңізге болады. Көркем өрнек терапевтік болуы үшін ол ойластырылған бағдарламаның немесе үлкен топтық мақсаттың бөлігі болуы керек және қатысушыларға шығармашылық әрекетті ауызша аяқтау мүмкіндігін әрқашан қамтамасыз ету маңызды. Сабақ өтетін бөлме қатысушылардың еркін қозғалуына, шеңбер бойына орналасуына және 3-5 адамнан тұратын шағын топтарға орналастырылуына мүмкіндік беретіндей кең болуы керек.

Күнтізбелік-тақырыптық жоспар үшін студенттер 4 сынып (34 сағат)

Жок. б	тарау Бөлімшежеді Тақырып	Мақсаттар жаттығу	Саны сағат			Тәрбиелік өнім
			Барлы ғы	Лекк және / Сол немесе және мен /	Практи калық кене	

тарау 1. Этика өмір 8 н.

4.1.1	Ережелер, міндетті үшін барлығы Топ құру	— қатысушылар тобын құру; - топта достық және қолдаушы орта құруға ықпал ету; - балалардың үмітін білу; — жағдайды әртүрлі қырынан көру, болып жатқан оқиғалардың жағымды жақтарын табу, мектеп мәселелеріне сындарлы жауап беру қабілеттерін дамыту.	1	1		Құрмет және өзін-өзі құрметтеу. Әрбір адам міндетті өзін таныстыру мұндай талаптар, ол қандай сыйлықтар береді Кімге басқаларға .
-------	---	---	---	---	--	--

4.1.2	Сәлем бесінші Сынып	- балалардың бір-бірін жақынырақ тануына мүмкіндік беру және топтық ұйымшылдықты қалыптастыруға ықпал ету; - балаларға бесінші сыныптағы мақсаттарын нақтылауға көмектесу.	1	1		Тұжырымдама «жауапкершілік», өмірлік маңызды қажеттілік бұл сапасы. Орындау өздерінің жауапкершіліктер .
4.1.3	Адам осындай , В не Ол сенеді	Қабілеттерін дамыту жекеге өзін-өзі анықтау, өзін-өзі жүзеге асыру, өзін-өзі бақылау.	1	1		Ойлар, сезімдер, адам әрекеттері болуы керек деген сенімге толы өзіңізге және сеніңіз басқаларға.
4.1.4	Сұлулық беттер және жандар	Қалыптастыру үшін тұжырымдамасы «сенім В өзім».	1	1		Тұжырымдама «сұлулық жандар». Сұлулық Қалай кемелдік, үйлесімділік, идеалға сәйкестік, соған ұмтылу - « Әлемді сұлулық күтқарады ».
4.1.5	Мәдениеттің мінез-құлқы және әдептілік	Ережелер туралы білімдерін тереңдету этика Және мәдениеттер баяндамалар.	1		1	Әдепті адам міндетті болуы таза, ұқыпты және ішінде сыртқы көрініс Және В әрекеттер .
4.1.6	Негативпен жұмыс тәжірибелер	-балалардың эмоционалды тұрақтылығын арттыру; -өзіндік жағымсыз эмоцияларды қабылдау дағдыларын дамыту; - қорлайтын пікірлерді адекватты қабылдау қабілетін дамыту.	1	1		«Тұрумен өзіммен татуым және «бейбітшілік».

4.1.7	Мінез-құлықке іп қоғамп орындар	Дағдыларын дамыту этика нормаларын қолдану және эстетика.	1		1	Дұрыс оқуөзін ұстау қоғамдық орындар (мектеп, театр, кино, мұражай, қоғамдық көлік), бір-бірінебасқа, в отбасы.
4.1.8	«Мен» көздерім ен басқалар адамдар	Көру қабілетін дамыту мінезіндегі сұлулық, әрекеттер адамдар.	1		1	қабілеттілігі интроспекция, қалауы бойынша өзін-өзі жетілдіруүйрену үшін . Шеберлік ішіндегі сұлулықты көр мінез-құлық, әрекеттер адамдар.
тарау 2. Қалай болу сыпайы 8 сағат						
4.2.1	Қақтығ ыс немесе өзара әрекетте су :	- сыйластыққа тәрбиелеуата-ана, қамқорлық ақсақалдар. - қарым-қатынас және жанжалдарды шешу дағдыларын дамыту; - балаларды мақұлдаудан қорықпай өз ойын еркін жеткізе білуге үйрету.	1		1	Отбасы – бұл махаббат жәнеадалдық, қамқорлық, көмек және қолдау көрсету. Қарым-қатынастаротбасы проекцияланады қатынастардағы қоғам және негізін құрайды азаматтық мінез-құлық адам.
4.2.2	Өзара түсіну - негізі жақсы көзқарас уу	Даму ізгі ниет және эмоционалды жауап беру, түсіну жәнебасқаларға эмпатия адамдарға.	1	1		Корреляция меншік мінез-құлық және басқалардың әрекеттері бар адамдар моральдық құндылықтар Және нормалар мінез-құлық .
4.2.3	Біз бақыт Жоқ уәде береді реніш біреу дікі	Дағдыларын дамыту іс-әрекеттеріңізді бағалаңыз, жаман және жаманды ажыратады жақсы.	1	1		Достық туралы. Достық, бір-біріне деген сыйластық досына.

--	--	--	--	--	--	--

4.2.4	Тамақ мәселе - Сонда бар шешім	Даму тұлғааралық қатынастар .	1	1		Ережелер қатынастар жәнерұқсаттар қақтығыстар.
4.2.5	Жақсы конфигурацияланған және . Қалай істеу адамдар мейірімді ме ?	Көрініс мейірімділік өмір .	1	1		Ол неге байланысты? көңіл-күй? Мейірімділік, адалдық және жомарттық безендіру адам.
4.2.6	Қуаныш және кұлу	Танысу бірге тұжырымдамасы « көңілділік ».	1	1		Әрқайсысында үйрегіңіз көретін жағдайлар жақсы . «Ғажайыптар олар болмайды тек ертегілерде, тілек болған кезде қуаныш сыйла басқаларға».
4.2.7	Негативпен жұмыс тәжірибелер	Дағдыларын дамыту ортақ тіл табыңыз құрдастар, дос болыңдар сыныптастары . — балалардың эмоционалдық тұрақтылығын арттыру ; — өзінің жағымсыз эмоцияларын қабылдау дағдыларын дамыту; - қорлайтын пікірлерді адекватты қабылдау қабілетін дамыту	1		1	Сатып алу тәжірибе тәуелсіз әрекеттер .
4.2.8	Қалау өсу ақылды ентнуп адам: не бұл үшін керек?	Әлеуметтік пайда болуы мінез-құлыққа негізделген адамдарға құрмет және заң.	1	1		Ең жақсы байлық жақсы мінез-құлық және білім. Керек тек тілек басқаға жақсы адамға. Әдепті адам міндетті болу таза, ұқыпты және ішінде сыртқы түрі бойынша және ішінде әрекеттер, және ойлар.

тарау 3. Біз үйреніп жатырмыз махаббат Және құрмет дос дос 8 н.

4.3.1	Бар болғаны басталады с махаббат	Даму төзімділік В байланыс	1	1		Танысу «Ізгілік» ұғымы . Даму ішінде толеранттылық байланыс. Әсер ету көріністері махаббат қосулы қатынастар.
4.3.3	Жақсы қолдар адам ской көмек	Достық қарым-қатынас орнату қатынастар, негізделген өзара көмек және өзара қарым-қатынасқолдау көрсету	1	1		Адамның қасиеті,әрқашан дайын көмекке келіңіз басқаларға.
4.3.4	Қанша жақын туралы жабу Адамдар	Тіл табысу қабілеттерін дамытуата-анаңмен, үлкен және кіші ағайынды және әпкелер.	1	1		Қалай мүмкін үшін қамқорлық көрсету ата-ана, дос бололармен бірге, көмектесу олармен кеңесіңіз оларды, сыпайы түрде сөйлеу бірге олар.
4.3.5	Не болды тамашае « мен?»	Даму ішінде толеранттылықбайланыс	1	1		Әдепті адам - бұл біреу кім жақсы мінез-құлық, ол жоқ ешкімге әкелмейді зияны жоқ, бірақ тек пайда; тек бәріне тілектесжақсы, ол мұны өзі жасайды жақсы, көмектеседі мұқтаж жандарға.
4.3.6	қойдық мақсаттар	- балаларға бесінші сыныптағы жеке мақсаттарын түсінуге көмектесу; — топ жұмысының қорытындысын шығару.	1	1		Өзіңізді білу және мақсат қою.
4.3.7	Біз үйреніп жатырмыз тыңда дос дос	Даму дағдылар байланыс .	1	1		Тұжырымдама «түсіну»Ол неде? негізделген? Оқушыларды жылдамдыққа тәрбиелеу түсінуге қажеттілік үйлесімді өмір сүреді өзіңіз Және басқалар.
4.3.8	Ар-ождан Қалай	Кіріспе бірге ұғымдары «ар-ұждан, адалдық,әділет».	1	1		Ар-ұжданның маңызы өмір адам.

	мораль пу бағдар адам					
--	--------------------------------	--	--	--	--	--

тарау 4. Бол азамат 12 сағ.						
4.4.1	Мораль пу міндетті сті бұрын өзінің адамдар арқылы	Дағдыларын дамыту әрекеттеріңізге жауапты болыңызбұрын өзіңіз Және қоғам.	1	1		Моральдық мінез- құлық. идеясы жақсы.
4.4.2	Адамдар туралы, үлес қосты үлес В дамыту елдер және бейбітші лік	Руханиятты зерттеу моральдық құндылықтар аға ұрпақтар.	1		1	Жад - бұл байланыстырушы сілтеме өткен және арасындағы болашақ, ол шабыттандырады жұмыс Және қосулы ерлік
4.4.3	Дәстүрл ер және менікі адамдар	Мағынасын біліп, түсіндіріңіз және дәстүрлердің мазмұны өз халқының және оның отбасы, мәдени мінез- құлық кез келген өмірлік жағдайларда өзіңіз жағдайлар.	1		1	Қызығушылық күй мерекелер және ең маңыздысы өмірдегі оқиғалар елдер.
4.4.4	Бір адамдар - бір ел - бір Тағдыр	Танысу мәдени әртүрлілік және халықтар.	1	1		Бейбітшіліктің құндылығы ретінде өмірлік ұстанымы Жерге.
4.4.5	үшін сүйікті Отандар ы	Руханиятты зерттеу моральдық құндылықтар, өзіңнен хабардар бол азамат елдер.	1	1		Құндылыққа негізделген жұмысқа деген көзқарас және шығармашылық, еңбек адамы, еңбек жетістіктері елдер және адамзаттың, ауыр жұмыс.
4.4.6	Мектеп батылды қ	туралы идеялар халық қаһармандары және ішіндегі ең маңызды оқиғалар әңгімелер Қазақстан Және оның халықтар .	1	1		Батыл адам - бұл кім қарсы тұрады зұлымдық.

4.4.7	Саяхат теледидар кіріңіз ел денсаулық	туралы түсінігін дамыту моральдың әсері жағдайындағы адам денсаулық пен денсаулық айнала оның адамдар.	1	1		Түсіну маңыздылығы физикалық мәдениет және спорт денсаулық үшін адам, оның білім, еңбек Және шығармашылық .
4.4.8	Дереккөз Және рухани куат	Дағдыны дамыту Салауатты өмір салты және энергия. Жан міндетті жұмыс.	1	1		Саналы түрде ережелерді ұстаныңыз үшін сау және қауіпсіз өзіңізге және айналаңыздағыларға сурет өмір
4.4.9	Адамдар болу досым үшін дос	Әлеуметтік пайда болуы мінез-құлыққа негізделген адамдарға құрмет және заң.	1	1		Сыртқа шығуды үйрен лайық мүмкін жағдайлар қақтығыс; өзіңді кешір достар мен дұшпандар, кек сақтама, ренжімежазалағысы келеді.
4.4.10	«Мен қандаймын туралы білді өзіңе»	Ережелерді тереңдету адамгершілік, қатынастар, мінез-құлық.	1	1		Моральдық адам - бұл кім? Қажет емдеу басқаларға Қалай өте өзіңізге.
4.4.11	Конкурс оқырмандар	Даму дағдылар экспрессивті оқулар	1		1	Оқу жүрекпен туралы өлеңдер моральдық тақырыптар.
4.4.12	Финал сынып	Бекітіңіз оқыды дағдылар және дағдылар	1		1	Жоба

Сабақтың құрылымы

Әрбір сабақ сәлемдесу рәсімімен басталып – психолог пен бала арасында эмоционалды жағымды байланыс орнату және баланың құрбыларына назарын қалыптастыру қызметін атқарады және қоштасу рәсімімен аяқталады. Бұл процедуралар балаларды біріктіреді және топтағы сенім мен қабылдау атмосферасын жасайды. Қызу жаттығулары балаларға жұмысқа дайындалуға, олардың белсенділік деңгейін арттыруға және топтың бірігуіне ықпал ететін жаттығуларды қамтиды. Үй тапсырмасын талқылау қыздырудан кейін (кейде орнына) өткізіледі және өтілген материалды бекітуге көмектеседі. Сабақтың негізгі бөліміне тренингтің негізгі міндеттерін шешуге бағытталған психотехникалық жаттығулар, ойындар мен әдістер кіреді. Мазасыздықты жеңуге және баланың мінез-құлық репертуарын кеңейтуге көмектесетін мінез-құлық үлгілерін модельдеу сияқты көп функционалды әдістерге артықшылық беріледі. Белгілі бір жағдайлардан қобалжу мен қорқыныш жас жеткіншектерде адекватты мінез-құлық үлгілерінің жоқтығынан туындайды, сондықтан сабақтың негізгі бөлігіне ең алдымен алаңдаушылық пен мектептегі қорқынышты жоюға бағытталған жаттығулар мен ойындар кіреді. Сабақ нәтижелерін талқылау немесе рефлексия міндетті кезең болып табылады және қорытынды пікірталас кезінде сабақтың мазмұнына эмоционалды-семантикалық баға беруді көздейді. Сыныптардың мұндай құрылымын сақтау және оған балаларды дағдыландыру олардың жаңа

қызметке енуіне және тиісті үміттерін қалыптастыруға көмектеседі. Назарларыңызға «Алғаш рет бесінші сыныпта» тренинг сценарийін ұсынамыз. Біз ешбір сценарийді бұрынғыдай қолдануға болмайтынын мойындаймыз, өйткені барлық сыныптар әртүрлі; Ол белгілі бір топтың қажеттіліктері мен сұраныстарын және оның даму динамикасын ескере отырып, толықтырылуы және өзгертілуі керек. Сіз тақырыптық тренингтердің әртүрлі элементтерін біріктіре аласыз, жаттығуларды өз бетіңізше таңдай аласыз, сыныпқа қатысты мәселелермен жұмыс істеуге көбірек уақыт бөле аласыз. Бесінші сынып оқушыларымен сабақты қыркүйектің ортасында бастаған дұрыс. Үлкен сыныптар ең жақсы жартыға бөлінеді: топ мөлшері 15 адамнан аспауы керек. Мүмкіндігінше сабақтарды екі психолог (әр топқа бір) қатар жүргізеді.

Оқытуды ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсыныстар.

Оқу жылының басында бесінші сынып оқушыларымен жұмысты ұйымдастыру бойынша ұсыныстар

Осы психологиялық сипаттардың барлығы бірте-бірте 10-11 жаста – орта мектепке көшу кезінде көріне бастайды, 13-14 жаста өзінің шарықтау шегіне жетеді. Сондықтан бұл жаста бейімделу процесі өте қиын болуы мүмкін және мұғалімдердің қатысуы қажет. Біздің ойымызша, бұл өте әртүрлі болуы мүмкін. Көбінесе мұғалімдер алаңдаушылықты баланың сезімталдығы мен жауапкершілік сезімін арттыратын жағымды қасиет ретінде қарастырады. Алайда, егер тапсырманы орындау немесе тақтада жауап беру алдында жеңіл мазасыздану баланы жұмылдыруға көмектесе, онда қатты алаңдаушылық, керісінше, жұмыс нәтижесінің нашарлауына немесе тапсырманы орындаудан бас тартуға әкеледі және оқу үлгеріміне теріс әсер етеді. Сондықтан осы кезеңде балалармен профилактикалық жұмыстарды жүргізу өте маңызды. Нақты, бірізді және тұрақты талаптарды әзірлеп, балаларға олардың не үшін қажет екенін түсіндіріп, пән мұғалімдерінің талаптарын үйлестіру қажет. Балалардың қателіктерге дұрыс көзқарасын және оны материалды жақсы түсіну үшін пайдалана білуді дамытуға ерекше назар аудару керек. Жоғарыда айтылғандай, дәл «қателік бағдарлану» үлкендердің қателіктерге дұрыс емес қатынасымен жиі күшейеді, бұл жол берілмейтін, жазаланатын құбылыс ретінде мектептегі алаңдаушылықтың негізгі формаларының бірі болып табылады. Мұғалімдердің балаларға көрсететін көмегі олардың өзіне деген сенімін нығайтуға, табысқа жетудің өзіндік критерийлерін дамытуға, қиын жағдайларда және сәтсіздік жағдайында өзін ұстай білуге бағытталуы керек. Маңызды, бағаланған жағдайларда балаларға мінез-құлықтың жеке үлгілерін дамытуға көмектесу қажет. Мүмкіндігінше, балаларды жаңа жағдайларға дайындап, ықтимал қиындықтарды талқылап, оларда өзін-өзі ұстаудың сындарлы тәсілдерін үйрету керек. Кейбір таза ұйымдастыру шараларымен бесінші сынып оқушыларының жағдайын жеңілдетуге болады.

Орта буынға көшу кезінде 4-сыныпта жұмысты ұйымдастыруды жеңілдету шаралары

Оқуды бітіргеннен кейін бесінші сыныпты қабылдайтын мұғалімдер дайындық жұмыстарын жүргізуі керек («қосқыш», яғни бесінші сынып оқушыларының жас ерекшеліктерін баптау, олармен жұмыс істеу әдістерін есте сақтау); 2. Сыныппен жұмыс істейтін барлық мұғалімдер ата-аналарды бағдарламамен және пән талаптарымен таныстыру үшін бірінші ата-аналар жиналысына қатысуы керек. 43 3. Мектептің бірінші айында баланың сабаққа дайындығын тексеру ұсынылады: оқу құралдарының, дәптерлердің және т.б. болуы. Бұл балалардың сабаққа дайындалу дағдыларын дамытуға көмектеседі. 4. Пән мұғалімдері әртүрлі пәндер бойынша оқу жүктемесін біркелкі бөле отырып, өз жұмысын үйлестіру керек; Ең алдымен, бұл үй тапсырмасына қатысты.

Балалардағы мазасыздықты азайтуға көмектесетін шаралар:

1. Оқу жылының бірінші аптасында сіз мектеп бойынша экскурсия жасай аласыз, балаларға жаңа сыныптар мен басқа бөлмелердің орналасуын көрсете аласыз,
2. Сынып жетекшісі кезекшілер үшін ережелер тізімін жасап, онымен барлық оқушыларды таныстыруы керек.
3. Қоңырау соғылғаннан кейін балаларды үзіліс үшін ұстауға қатаң тыйым салынады.
4. Әртүрлі мұғалімдердің талаптарын үйлестіріп, мүмкіндігінше бірыңғай талаптарды әзірлеу,

Мысалы:

а) міндетті тәртіптік талаптар (ережелер):

- тұрып амандасу;
- мұғалімнің де, оқушының да сөзін бөлмеу;
- көтерілген қол - сұрақ немесе жауап сигналы;
- кеш келуге жол берілмейді;

б) оқу процесін ұйымдастыру:

- қажетті оқу құралдарының болуы;
- дәптерлерді ресімдеу ережелерін сақтау (өрістердің болуы, күннің жазылуы, «Сынып жұмысы»

және «Үй тапсырмасы» жазулары және т.б.); в) балалар арасындағы қарым-қатынас; мұғалім мен бала арасында:

- бір-біріне құрмет көрсету;
 - науқас студенттерге қоңырау шалу және көмектесу және т.б.
5. Күнделік не үшін – үй тапсырмасын жазу және/немесе баға қою туралы балалармен әңгіме құра аласыз ба? Балаларға күнделік жүргізуге қойылатын талаптарды, күнделікке кім баға қоятынын – сынып жетекшісіне немесе пән мұғаліміне айту өте маңызды.
 6. Әр балаға сыныптастарының телефондары мен туған күндері, ата-анасының аты мен әкесінің аты туралы ақпарат берген жөн.
 7. Оқу жылының алғашқы күндерінде балалардың сынып ішіндегі қарым-қатынасының негізгі мәселелерін шешетін арнайы іс-шараларды (топтық бірігу тренингі, тақырыптық сынып сағаттары және т.б.) дайындауға және өткізуге болады.
 8. Жоғары сынып оқушылары мен «кішкентайлар» арасындағы қарым-қатынасты орнатуға барлық мұғалімдер қатысқаны жөн. Бұл тек ықтимал нұсқалар. Олардың орындалуы, әрине, белгілі бір мектептің жағдайына байланысты.

Семинарда сіз белгілі бір мектептің жобасын да жасай аласыз. Жобаны құру келесі түрде ұйымдастырылуы мүмкін: мұғалімдердің бүкіл тобы 3-4 адамнан тұратын шағын топтарға бөлінеді, олардың әрқайсысы белгілі бір уақыт ішінде (30-40 минут) бесінші сынып оқушыларының бейімделу процесін оңтайландыру бойынша өз ұсыныстарын әзірлейді және ұсынады. Содан кейін топтан бір адам әзірленген жобаны «қорғайды», қалғандары тыңдайды, сұрақтар қояды, талқылайды. Осындай талқылаудың нәтижесінде ең қолайлы және жүзеге асырылатын идеяларды қамтитын бірлескен жоба құрылады, оған - бұл жағдайда - осы параллельдің барлық дерлік мұғалімдері қатысады, қазірдің өзінде ұйымшыл ұжымның түрін білдіреді, мүмкін балаларға жалпы педагогикалық көзқарасты білдіреді. Сонымен қатар, сынып сағаттарында балалармен жұмыстың дәстүрлі емес түрлерін ұсынуға болады, бұл олардың ойындық сипатына байланысты балалардың бір-бірін тануына, ұйымшылдыққа, бір-біріне деген оң көзқарасын дамытуға көмектесуі мүмкін. Біз бірнеше ойындарды ұсынамыз.

Тізім әдебиет

1. ABC мораль. Әдістемелік нұсқаулар мұғалімдерге арналған бастапқы мектептер Авторы жүргізу сабақтар этика (негізгі мораль). 1-4 сыныптар. Нұсқаулық мұғалім үшін. - М.: IOSO PAO «Филология», 2007.
2. Агапова И.А., Давыдова М.А. Ойындар Және тапсырмалар үшін керемет - білім беру. - М., 2006.
3. Баранова И.В., Гупта С.Р., Фигина Е.Н. Моральдық құндылықтар. Даму бағдарламасы үшін жасөспірімдер мектеп оқушылары. - М., 2003.
4. Бреслав Г.М. Эмоциялық ерекшеліктері формациялар тұлғалар В балалық шақ. - М., 1990 ж.
5. Вайссен Р. Және т.б. Өмірлік тренинг дағдылар В мектеп. - М., 1996 жыл.
6. Моральдық тәрбие В бастапқы мектеп. Жұмыс істеу бағдарламасы. М., 2004.
7. «Қалай дизайн әмбебап тәрбиелік әрекеттер В бастапқы мектеп: бастап әрекеттер Кімге ойлар: жәрдемақы үшін мұғалімдер». астында ред. А.Г. Асмолова . - М., 2008.
8. Тәрбиелік бағдарламасы Авторы жұмыстан кейінгі әрекеттер студенттер «ABC «мораль». - М., 2013.
9. Лопатина А., Скребцова М. Басталуы даналық. - М., 2007.
10. Лопатина А., Скребцова М. Қадамдар даналық. - М., 2007.
11. Лопатина А., Скребцова М. Мәңгілік даналық ертегілер. - М., 2007.
12. Лопатина А., Скребцова М. 600 шығармашылық ойындар үшін үлкен Және кішкентайлар. - М., 2007.
13. Мастер - Сынып үшін депутаттар директорлар Авторы тәрбиелік жұмыс. - М., 2006.
14. Жинақ бағдарламалар жұмыстан кейінгі әрекеттер. 1 - 4 сыныптар. астында ред. Н.Ф. Виноградова. - М., 2011.
15. Сорокоумова Е.А. Сабақтар байланыс В бастапқы мектеп. - М., 1994.
16. Агапова И.А., Давыдова М.А. Ойындар Және тапсырмалар үшін ғажайып білім . - М., 2006.
17. Баранова И.В. , Гупта С.Р., Фигина Е.Н. Моральдық құндылықтар. Даму бағдарламасы үшін жасөспірімдер мектеп оқушылары. - М., 2003.
18. Бреслав Г.М. Эмоциялық ерекшеліктері формациялар тұлғалар В балалық шақ. - М., 1990 ж.
19. Вайссен Р. Және т.б. Өмірлік тренинг дағдылар В мектеп. - М., 1996 жыл.
20. Моральдық тәрбие В бастапқы мектеп. Жұмыс істеу бағдарламасы. М., 2004.
21. «Қалай дизайн әмбебап тәрбиелік әрекеттер В бастапқы мектеп: бастап әрекеттер Кімге ойлар: жәрдемақы үшін мұғалімдер». астында ред. А.Г. Асмолова . - М., 2008.
22. Тәрбиелік бағдарламасы Авторы жұмыстан кейінгі әрекеттер студенттер «ABC «мораль». - М., 2013.
23. Мастер - Сынып үшін депутаттар директорлар Авторы тәрбиелік жұмыс. - М., 2006.
24. Жинақ бағдарламалар жұмыстан кейінгі әрекеттер. 1 - 4 сыныптар. астында ред. Н.Ф. Виноградова. - М., 2011.
25. Сорокоумова Е.А. Сабақтар байланыс В бастапқы мектеп. - М., 1994.
26. Суслов В.Н. Этикет. Мен оқып жатырмын ережелер мінез-құлық. 1 - 4 сыныптар. Тесттер Және практикалық тапсырмалар. - М., 2010.
27. Сабақтар адамгершілік. Авторлық бағдарламалар Және үлгілері білім беру және оқыту оқиғалар Авторларырухани-адамгершілік дамыту тұлғалар. - Алматы, 2001.
28. Хухлаева О.В. Жол Кімге өзіне Мен: сабақ психология В бастапқы мектеп (1 – 4).- М., 2004 ж.

29. Чудакова Н.В. Этикет бастап А to Ya үшін балалар және ересектер. - М., 1999.
30. Веб-сайт журнал «Этикалық тәрбие». <http://www.etika.narod.ru/liter.htm>
31. Элеуметтік тор жұмысшылар білім беру - nsportal.ru
32. Педагогикалық форум . <http://zavuch.info>
33. Пайдалы бағдарламалық қамтамасыз ету өнімдер үшін бірінші сынып оқушылары Және студенттер, көмек В оқу бол Және қосымшабілім беру. <http://www.media-school.ru>
34. Жаңалықтар Және материалдар үшін мектеп мұғалімдер. <http://planetashkol.ru>
35. Каталог салқын менеджер. <http://klass.resorbr.ru>
36. Net шығармашылық мұғалімдер. <http://www.it-n.ru>

Тізім әдебиет үшін оқу және әңгімелеу балалар, отбасы оқулар

1. Абай Құнанбаев «Сөздер «тәрбиелеу», поэзия.
2. Антуан қайда Сент-Экзюпери «Кішкентай ханзада».
3. Ақсақов С.Т. «Қызыл «гүл».
4. Әлімбаев Мұзаффар «Бәрі жұмыс істейді «жақсы», «о, шаршаған мен», «Кімнен күнделік жүректер», «Ойлар О білім», « Ура - «қабілетсіз», «Сабақтар «сыпайылық».
5. Алтынсарин Ы. «Мақтаныш», «Бір кесек мақта», «Елсіздік», «Әке мен бала», «Өрмекші, құмырсқа және «Қарлығаш», «Қызығудың пайдасы», «Жаман жолдас», «Бақша ағаштары», «Бақытты Адам», «Пайдаланыңыз байлық қосулы пайда», «Таза көктем», «Сезім өкініш күштірек ауырсыну»,
6. «Жомарт Адам».
7. Андерсен Г.Х. «Бұл ертегі бүктелген туралы сен», « Дюймовочка » «Түймедақ», «Шырша», «Бес бастап бірподвод», «Төзімді қалайы «кішкентай солдат».
8. Артюхова Н. «Қорқақ».
9. Барто А.Л. «Әдептілік» «IN театр», «Вовка - мейірімді жан», «Мұнда Сонымен қорғаушы», « Бар болғаны қосулы барлығы»,
10. «Ханшайым», « Любочка », «Міндетті дос», «Серёжа үйретеді сабақтар».
11. Бахревский И.Н. « Бес Авторы менің сүйіктіме тақырыбы».
12. Берестов И.Н. «Богатырьлар» «Олар жақсы көрді сен онсыз ерекше себептері...».
13. Богданов Н.А «Трек «адам».
14. Бауырлар Гримм «Бремен музыканттар», «Түлкі Және мысық», «Боран».
15. Винокуров Е.М. «Ұлдар».
16. Волков И.Н. «Сиқыршы Изумруд қалалар».
17. Гайдар А.П. «Көк кесе», «Тимур Және оның Команда», «Ертегі О «Бала Қибальчишке »,
18. «Ар-ождан», «Чук Және «Хак», «Ыстық тас».
19. Добронравов Н. «Егер әке батыр!»
20. Драгунский В.Ю. «Досым балалық шақ», «Күпия айналады анық», «Ештеңе өзгерту тыйым салынған»,
21. «Рыцарлар» «Не жақсы көреді «Гедди қонжығы», «Ештеңе өзгерту тыйым салынған».
22. Драйз ТУРАЛЫ. «Біз ерлер», «Жақсы сөздер».
23. Дүйсенбиев Әнуарбек «Бір күні сағ өзендер», «Балалар жерлер», «Жақсы «Қош келдіңіз».
24. Евтушенко Е.А. «Адамдар қызықсыз В әлем жоқ», «Адамдар күшті дос «дос».
25. Емельянов Б. «Анашым қолдар», « Жасыл Букашина », «Қала В орман», «Мысық Және ит».
26. Зоценко М. «Ең Ең бастысы», «Әжемдікі қазіргі», «Алтын сөздер».
27. Заходер Б. «Мейірімді мүйізтұмсық», «Тарих құрттары», «Гермит Және Роза, Грей « жұлдызша ».
28. Ыдырысов Қабдыкәрім « Дұрысбек Және Бұрысбек ».
29. Игебаев А. «Сіз Жоқ «Сену».
30. қазақ халық аңыздар « Ақсақ - «Күлан»,
31. Катаев В.П. « Жеті гүлді гүл », «Кұбыр Және «құмыра».
32. Ключев Е. «Ертегілер қарапайым қарындаш».

33. Крылов И.А. «Демьянова құлақ», «қарға» Және түлкі, тышқан Және Егеуқұйрық», «Квартет».
34. Маршак С.Я. «Мысық Және жалқаулар », «Егер Сіз сыпайы», «Достар-жолдастар», «Сабақ сыпайылық»,
35. «Ертегі О ақымақ «тышқан», «жоқ сондықтан», «Бол «адам».
36. Маяковский В.В. «Не осындай Жақсы Және Не осындай Жаман ба?»
37. Милн А. « Винни Пух Және «бәрі-бәрі-бәрі».
38. Михалков С.В. «Отан» «Біз Дәл солай жауынгерлер», «Табу» «Бір рифма», «Жүру», « Лапуся »,
39. « Клуц », «Отыз алты Және бес», «Сашина ботқа», «Жақсы жолдастар», «Ағай «Степа»,
40. «Мен қате есептедім» «Жақсы Адам», «Қазына».
41. Мошковская Е.Е. « Ашкөз Жоқ», «Сыпайы сөз», «Жоқ қажет көбірек талас!».
42. Носов Н.Н. Әңгімелер.

Қолданба.

Бесінші сынып мұғалімдеріне арналған семинар материалдары

Бесінші сыныптарды «қабылдайтын» мұғалімдерге арналған семинар өткізу идеясы ғылыми-зерттеу жұмыстарының және балалардың орта мектеп жағдайына бейімделуінің бар проблемаларын білудің нәтижесінде туындады. Осындай семинарды тамыз айында, оқу жылы басталмай тұрып өткізуді ұсынамыз. Оған сынып жетекшілері, тәрбие ісі жөніндегі меңгеруші және алдағы оқу жылында бесінші сынып оқушыларына сабақ беретін барлық пән мұғалімдері шақырылсын. Семинар бағдарламасы балалардың жас ерекшеліктері мен бейімделу кезеңінің ерекшеліктері туралы ақпаратты қамтитын ақпараттық блокты қамтиды. Сонымен қатар, мұғалімдер бір-бірімен танысып, осы параллельді ұстаздар командасын құру жоспарлануда. Егер бесінші сынып оқушыларын мектепке жаңадан келген мұғалімдер оқытады деп күтілсе, оларды мектептің дәстүрлерімен, ережелерімен және т.б. таныстыруға уақыт бөлу керек. Бесінші сынып оқушыларының өмірін жеңілдететін бірлескен іс-әрекеттер жүйесін әзірлеу мақсатында мұғалімдердің өздерінің шығармашылық жұмыстары да жоспарланған.

Орта мектептегі оқу жағдайына бейімделу кезеңінде туындайтын негізгі мәселелер

Бесінші сыныптың басталуы бала үшін ғана емес, мұғалімдер мен ата-аналар үшін де қиын кезең екенін кез келген мұғалім дерлік айтады. Көптеген мәселелер бар және олар тек оқу-тәрбие үрдісімен шектелмейді, сонымен қатар жалпы мектептегі өмірді ұйымдастырумен байланысты. Әр мектеп күрделі және қайталанбас «ағза» болғанымен, осы кезеңде оқушылардың басынан өткен қиындықтардың көпшілігі ұқсас. Сонымен, көп жағдайда бесінші сынып оқушыларының өздері мектептің қиындағанын көрсетеді, себебі: • әртүрлі мұғалімдер көп (оларды есте сақтау керек, әрқайсысының талаптарына үйрену керек); • әдеттен тыс кесте (жаңа режим); • орналасқан жері белгісіз көптеген жаңа оқу кабинеттері (тіпті жаңа орта мектеп ғимараты); • сыныптағы жаңа балалар (немесе мен өзім жаңа сыныптамын); • жаңа сынып жетекшісі; • орта мектепте біз ең кішкентаймыз, ал бастауыш мектепте біз үлкен болдық; • үлкенірек оқушылармен проблемалар (мысалы, асханада немесе дәретханада). Жиырма жылдай бұрын балалар тұтастай алғанда білім берудің келесі деңгейіне көшті. Ол кезде 3-сынып параллельден мамандандырылған – көп деңгейлі немесе бейіндік сыныптарға оқушыларды іріктеу жүргізілмеді . Бұл орта мектепке бейімделуді жеңілдетті, өйткені құрдастарымен тұлғааралық қарым-қатынас орнатылып, ұжым қалыптасты. Бірінші қыркүйекте мектепке келетін заманауи бесінші сынып оқушысы үшін бәрі жиі жаңа болып шығады: мұғалімдер, кейде сыныптастары және тіпті пәндік нұсқаулар. Жас жеткіншектің бейімделуінің сәттілігі оның интеллектуалдық дайындығына ғана емес, сонымен қатар оның сыныптастарымен және мұғалімдерімен қарым-қатынас орнату және қарым-қатынас орнату, мектеп ережелерін сақтау және жаңа жағдайларда бағдарлай білуге байланысты. Бесінші сынып оқушылары үшін мектеп өміріндегі қиындықтардың ішінде ата-аналар сауалнамаларында мыналар жиі көрсетіледі: • жұмыс қарқынының жоғарылауы: тез жаза алмайтын балалардың конспектілеуге уақыты жоқ; • сабақта да, үйде де жұмыс көлемінің артуы ; • жұмыстарды жобалауға жаңа, әдеттен тыс

талаптар; • қосымша әдебиеттерді өз бетінше табу және онымен жұмыс істеу қажеттілігі. Психологтардың пікірінше, бейімделу жағдайы көптеген бесінші сынып оқушыларының мектептегі және жеке тұлғалық алаңдаушылықты арттырады және жиі қорқыныштың пайда болуын тудырады. Мысалы, басқалардың үмітін ақтамау қорқынышы күшейеді, бұл жаста әдетте өзін-өзі көрсету қорқынышынан күштірек болады. Ерте жастық шақтағы бала үшін ол туралы және оның іс-әрекеті туралы басқа адамдардың пікірі, әсіресе сыныптастары мен мұғалімдерінің пікірлері өте маңызды. Өзгелердің үмітін ақтамаудан үнемі қорқу, тіпті қабілетті баланың өз мүмкіндіктерін толық көлемде көрсетпеуіне әкеледі. Айтпақшы, өте қабілетті балалар жылдам қарқынмен өмір сүреді, шахматқа, ағылшын тіліне, информатикаға қызығушылық танытады, сондықтан олардың стресске физиологиялық тұрақтылығы төмен. Балаларының білім алуына, болашақ өміріндегі жетістіктеріне алаңдап, «көшеде бірдеңе болып қалса ше, өйткені заман қиын» деп уайымдаған ата-аналар баласының бос уақытын біліммен толтыруды жөн көреді, дегенмен бұл балаларға жұмсақ режимді және стрессті басқарудың ерекше дағдыларын және, мүмкін, дәрігерлердің ерекше назарын қажет етеді. Барлық бесінші сынып оқушыларының үштен бір жарымы мұғалімдермен қарым-қатынаста қиындықтар мен қорқыныштарды бастан кешіреді. Өз кезегінде, балаларды «баға» бойынша жұмыс істеуге мәжбүрлейтін ата-аналар балаларда өздерінің қабілеттеріне сенімсіздікпен, теріс бағалар немесе олардың күтулері туралы алаңдаушылықпен байланысты мектептегі қорқынышты тудырады. Бұл бесінші сынып оқушыларының мектеп өміріне бейімделу кезеңінде баланың мектептің барлық талаптарын жақсы орындауға және өзін жақсы жағынан көрсетуге деген ұмтылысы оны жоғары белсенділікке итермелейтін ерекше мәселе. Сынып жетекшісінің ауысуы да бесінші сынып оқушысы үшін күрделі мәселе. Өйткені, бастауыш мектептен орта мектепке көшкен кезде балалар әсіресе мұғалімдермен адекватты қарым-қатынас орнатуы қажет. Сынып пен мектептегі әлеуметтік-этикалық нормаларды қабылдау, оларды сақтау қабілетін дамыту балаларда да сынып жетекшісінің көмегімен жүзеге асады. Кейбір балалар мектеп өмірін ұйымдастыруда қиындықтарға кезігеді, көбінесе балалар жай ғана хабардар емес: олар мұғалімдердің талаптарын білмейді және мектеп ғимаратында дұрыс бағдарланбаған; Бұл жағдайда олар үшін сынып жетекшісінің қолдауы да өте маңызды. Сынып жетекшісінің сынып өмірі мәселелерін шешудегі құзыреттілігі, оның оқушыларға, өз міндеттеріне эмоционалды қатынасы, балалармен қарым-қатынас орнату және қарым-қатынас жасау қабілеті балалардың сәтті бейімделуінің негізгі шарттарының бірі болып табылады. Бейімделу және бейімделу проблемалары балалардың мектептегі алғашқы айларында, бастауыш, орта және жоғары сыныптарда сөзсіз (әртүрлі дәрежеде) туындайды. Әрбір осындай өтпелі кезеңнің ең алдымен жастың психологиялық ерекшеліктерімен байланысты өзіндік ерекшеліктері бар.

Бесінші сынып оқушыларының жас ерекшеліктеріне байланысты психологиялық ерекшеліктері

Бесінші сынып оқушыларының жасын бастауыш мектептен ерте жасөспірімдікке дейінгі өтпелі кезең деп атауға болады. Психологиялық тұрғыдан бұл жас жас жеткіншектің басты тұлғалық дамуы – ересектік сезімін біртіндеп меңгерумен байланысты. Өзін-өзі тану жолы қиын, өзін жеке тұлға ретінде табуға деген ұмтылыс балаға әдеттен тыс әсер еткен әрбір адамнан, ең алдымен отбасынан, ата-анадан алшақтау қажеттілігін тудырады. Сырттай бұл иеліктен шығару көбінесе негативизмде көрінеді - ересектердің кез келген ұсыныстарына, пікірлеріне, сезімдеріне қарсы тұруға ұмтылу. Үлкендермен жанжалдардың көптігі осыдан туындайды. Сонымен қатар, негативизм иеліктен шығару механизмінің негізгі түрі болып табылады, сонымен қатар бұл жасөспірімнің өзіндік ерекшелігін іздеуінің, өз Менін білуінің бастамасы болып табылады. Достықта әлеуметтік қарым-қатынастар үлгіленеді, өзінің немесе басқа біреудің мінез-құлқының салдары туралы ойлау дағдылары, адамдардың өзара әрекеттесуінің әлеуметтік нормалары, адамгершілік құндылықтары қалыптасады. Маған ұқсас басқа адамды білу маған айнадағыдай өз проблемаларымды көруге және түсінуге мүмкіндік береді. Дәл құрбыларымен қарым-қатынастың психологиялық мәніне байланысты жетекші оқу әрекеті (кіші оқушыға тән) бірте-бірте жетекші қарым-қатынас әрекетімен ауыстырылады. Осылайша, мектеп қабырғасында басымдықтар біртіндеп өзгеруде. Жасөспірімдердің психикалық белсенділігі жоғары, бірақ қабілеттер тек жағымды эмоция тудыратын әрекеттерде дамиды; Табыс (немесе сәтсіздік) оқу мотивациясына айтарлықтай әсер етеді. Бұл жағдайда бағалар маңызды рөл атқарады: жоғары баға сіздің қабілеттеріңізді растауға мүмкіндік береді. Бағалау мен өзін-өзі бағалаудың сәйкес келуі жеткіншектің эмоционалдық әл-ауқаты үшін маңызды. Әйтпесе, ішкі ыңғайсыздық пен тіпті қақтығыс сөзсіз. Жыныстық жетілудің физиологиялық ерекшеліктерін (әртүрлі функционалдық жүйелердің өсу және даму қарқындарының арасындағы сәйкессіздік және т.б.) ескере отырып, жасөспірімдердің төтенше эмоционалдық тұрақсыздығын да түсінуге болады.

Сабақта қолдануға арналған ойындар мен жаттығулар

Мен осындаймын

Мақсаты: бесінші сынып оқушыларының жаңа оқу жағдайларына сәтті бейімделуіне әлеуметтік-психологиялық жағдай жасау.

Бұл ойын оқу жылының басталуы үшін өте қолайлы. Балалар өздерін сыныптастарының шағын шеңберімен таныстырып, олардың қалауы мен қызығушылықтары туралы айта алады. Егер балалар әлі сауатты жаза алмаса, оларға алдын ала көшірілген сауалнаманы беру керек. Егде жастағы балалар үшін толық және кеңейтілген жауаптар беруге мүмкіндік беретін ашық сұрақтар қолайлы. Бұл жағдайда олар жауап бергісі келетін өз сұрақтарын қоя алады.

Мысалы: «Осы жылы сіздің өміріңіздегі қандай оқиға сізге көбірек әсер етті?», «Қашан оқуды ұнатасыз?», «Сен онымен дос болғың келсе, басқа адам қандай адам болуы керек?», «Қайсы ересек адаммен сөйлесу саған қызықтырақ және оңайырақ?»

Материалдар: Әр балаға «Мен осындаймын ! » сауалнамасы қажет. Нұсқау 5 « Оқы Мен сізге қазір тарататын сауалнаманы толтырыңыз. Содан кейін аяқталмаған сөйлемдерді аяқтаңыз. Осы жұмысты орындап болғаннан кейін төрт топқа бөлініп, жазғандарыңызды бір-біріңізге оқыңыз. Жауаптарыңызды басқа балалардың жауаптарымен салыстырыңыз.

Жаттығуларды талдау:

— Балаларыңыздың қайсысына көбірек ұқсайсыз?

— Сізге кімнің жауаптары қызықты болды?

— Қандай сұраққа жауап беру қиын болды?

Мен не істегенді ұнатамын

Мақсаты: Балалардың немен айналысқанды жақсы көретінін түсінуі көмектеседі . оларда өзін-өзі бағалауды арттыру .

Бұл жаттығуда балалардың өзіндік ерекшелігі мен көркемдік шеберлігін көрсете отырып, өздері туралы бірдеңе айтуға мүмкіндігі бар. Ойын болжау принципіне негізделгендіктен, балаларға ұнайды, қызығушылықтары артады. Көбінесе бастауыш мектеп жасындағы балалар тамаша актерлер. Бұл жаттығуда сіз басқаларға жұмбақ жасай отырып, осы үрдісті пайдалана аласыз. Дегенмен, барлық балалардың көркемдік бейімділігі бірдей емес, сондықтан ойынға қатысудың ерікті болуы өте маңызды. Балалардың өз ұсыныстарын орындаушы бала пантомиманы аяқтағаннан кейін ғана айта бастайтынына көз жеткізіңіз.

Нұсқау: «Бір-бірімізді жақсырақ білейік. Ол үшін мен сіздерге келесі ойынды ұсынғым келеді. Біреуіміз шынымен жақсы көретін нәрсені таңдаймыз және оны бізге сөзсіз көрсете бастаймыз. Басқалардың бәрі спикердің не істеп жатқанын мұқият бақылап, оның бізге не айтқысы келетінін болжауға тырысады, бірақ олар әлі ештеңе айтпайды. Орындаушы пантомимасын аяқтағаннан кейін, назарларымызға рахмет айта отырып , біз өз болжамдарымызды айта бастаймыз. Барлығы сөйлегеннен кейін, біз сөйлеушіден оны дұрыс түсінген біреу бар ма деп сұрай аламыз. Талқылаудан кейін келесі спикер сөз сөйлейді. Бірінші спикер болуға рұқсат етіңіз. Алғаш рет балаларға көмектесу мағынасы бар. Біраз уақыттан кейін олар ойынның мәнін түсінеді және импровизацияның бұл түрінен толық ләззат алады.

Жаттығуларды талдау:

- Балаларыңыздың қайсысы сізге ұқсағанды ұнатады?

Сөйлеушілердің қайсысы сізді хоббиімен таң қалдырды?

— Басқаларға сөзсіз бір нәрсені түсіндіру қиын болды ма?

— Болжау қиын болды ма?

Біз бәріміз бір жағынан ұқсаспыз

Мақсаты: Әр баланы және оны басқалармен біріктіретін қасиеттерді көрсету .

Әрбір адам қандай да бір жолмен жалғыз емеспін деген ойдан жұбаныш табады. Уақыттың салыстырмалы жетіспеушілігі қарым-қатынастың белгілі бір үстірттігін қамтамасыз етеді, бұл ұялшақ балалардың ойынға қатысуын жеңілдетеді. Бұл ойын балаларды өздері туралы ақпарат алмасудың қарқынды процесіне тартады. Нәтижелердің тізімдерін сыныпта жариялау және балалардың өздері мен басқалар арасында анықтаған ортақ қасиеттерге мезгіл-мезгіл оралу арқылы оларға шынымен қызығушылық танытатыныңызды көрсетіңіз. Материалдар: Әр балаға 5 қағаз және қарындаш.

Нұсқаулар: « Төрттік немесе бестік топтарға бөліңіз . Әр топты отырғызып, мүшелеріне ортақ нәрселердің

тізімін жасаңыз. Бұл тізімге сіз жаза аласыз, мысалы: Біздің әрқайсымыздың қарындасымыз немесе ағамыз бар. "Бәрімізде жұмсақ ойыншық бар. Біздің сүйікті түсіміз көк. Біздің аналарымыз барлығы жұмысқа барады. Біз бәріміз макаронды жақсы көреміз. Біреу ұрысқанда бәріміз шыдай алмаймыз. "Бәріміз демалыста теңізге барғанды жақсы көреміз және т.б. Сізде 10 минут бар. Ең көп кездесетін белгілерді тауып жазатын команда жеңеді.

Жаттығуларды талдау:

- Басқа балалар туралы қызықты бірдеңе білдіңіз бе?
- Сыныптағы барлық балаларды біріктіретін нәрсе бар ма?
- Сыныптағы барлық балалардан ерекшеленетін нәрсе бар ма?
- Ұжымда қалай жұмыс істедіңіз?
- Сізге басқалар сияқты болу ұнай ма, әлде басқалардан ерекшеленуді қалайсыз ба?
- Сенің достарың қандай болуы керек?
- сізге ұқсайды ма әлде мүлдем басқаша ма?

Туған күн сұхбаты

Мақсаты: Өзін-өзі бағалауды және өзін-өзі бағалауды арттыру

Туған күн - баланың өзін-өзі бағалауы мен өзін-өзі бағалауын арттырудың тамаша мүмкіндігі. Туған күндегі ұлдың немесе қыздың біраз уақыт барлығының назарында болуын және өзінің оң имиджін сақтау мүмкіндігін алуды ұсынамыз. Сіз ойыншық микрофонды пайдалана аласыз.

Нұсқау: «Олег, бүгін сенің туған күнің. Мен сізді құттықтап, сұхбат алғым келеді. Бұл бәріміз үшін сізбен жақынырақ танысудың тамаша мүмкіндігі. Менің бірінші сұрағым, өміріңіздің соңғы жылындағы ең күлкілі оқиға не болды? Кейде сұхбатты таспаға жазып, содан кейін таспаны балаға берудің мағынасы бар. Сұрақтарды баланың жасына және даму деңгейіне сәйкес таңдаңыз.

Төмендегі сұрақтар он жастағы балаларға сәйкес келеді:

- Биыл кіммен кездестіңіз?
- Сіздің ойыңызша, ең маңызды нәрсе нені үйренді?
- Өткен жылы қай жағдай сізден батылдықты қажет етті?
- Өміріңіздің келесі жылында қандай мақсатқа қол жеткізгіңіз келеді?
- Өткен жылдың бір күнін қайта өмір сүре алсаңыз, қай күнді таңдар едіңіз? - Егер жаңа өмір жылында қандай да бір жақсы пері сіздің кез келген тілегіңізді орындауға келіссе, сіз не тілер едіңіз?
- Елестетіп көріңізші, сіз бір апта бойы бірге оқу үшін әлемдегі кез келген адамды таңдай аласыз. Қай адамды таңдар едіңіз?

Сүйікті заттар

Мақсаты: Сыныптастарымен олар үшін ерекше құнды нәрселерді талқылай отырып, олардың коммуникативті дағдыларын дамытуға мүмкіндік алады. Сонымен қатар ойын топтың бірлігін нығайтуға көмектеседі.

Талқылауға арналған тақырыптар:

- Менің жүрегіме жақын жер;
- Мен байланған адам;
- Мен жақсы көретін жануар.

Нұсқау: Үш адамнан топтарға отырыңыз. Енді әрқайсыңыз кезек-кезек басқаларға өзіңізге ерекше қымбат нәрсе туралы айтасыз. Бұл ойыншық, кітап немесе тіпті кешке бүкіл отбасы жиналатын асхана үстелі болуы мүмкін. Сізге бұл нақты нәрсенің неліктен сіз үшін соншалықты маңызды екенін және неге бұл туралы сөйлескіңіз келетінін түсіндіруге тырысу керек. Мұқият тыңдап, серіктестеріңіздің айтқанын есте сақтаңыз, сонда сіз бұл туралы басқаларға айта аласыз. Содан кейін балалар жиналып, әр бала сыныпқа өзінің триосының бір мүшесі ерекше жақсы көретін және оның неге соншалықты қымбат екенін айтып береді.

Жаттығуларды талдау:

- Көп балаға бірдей қымбат дүниелер бар ма?
- Аңызға (әкеңізге) қандай заттар қымбат?
- Ең жақын досыңызға қандай нәрсе ерекше қымбат?
- Бұрын сізге қымбат болған, қазір маңыздылығын жоғалтқан не нәрсе?
- Өзіңіз үшін маңызды нәрсе туралы басқаларға айта алатын болсаңыз, өзіңізді қалай сезінесіз?

Біз процедуралар мен жаттығулардың кейбірін ғана бердік. Психологиялық әдебиеттерге, атап айтқанда К.Фопелдің «Балаларды ынтымақтастыққа қалай үйрету керек?» атты төрт томдық еңбегіне жүгінуді ұсынамыз. (М.: Жаратылыс, 2001). Кітапта осындай көптеген ойындардың сипаттамасы берілген, олар проблемалар бойынша топтастырылған: балаларға өз эмоцияларын басқаруға, агрессия мен ашулануды жеңуге көмектесетін ойындар бар, қатысушыларда сәттілік сезімін тудыратын ойындар бар, ең алдымен серіктеспен өзара әрекеттесуге бағытталған ойындар бар және т.б. Ұсынылған ойындардың кейбірі тәжірибелі ұстазға таныс болатыны сөзсіз, бірақ мұндай адам да кітаптан көптеген жаңа түпнұсқа идеяларды табатын сияқты.

